

Перспективами подальшого дослідження соціокультурних процесів та культурної гомогенізації є тенденція, де суспільство орієнтується на індивідуалізм, самовираження, люди все більше прагнуть реалізовувати особисті потреби, цінності, відходячи від колективістських моделей поведінки. Цей процес супроводжується змінами в соціальних ролях, як от перерозподіл функцій між чоловіками та жінками, розвиток гендерної рівності, відхід від традиційних сімейних моделей. Процеси секуляризації продукують зростання кількості людей, які не ідентифікують себе з жодною релігією, а релігійні інститути поступово втрачають свою роль у публічному житті. Однак у деяких регіонах, зокрема в Азії, на Близькому Сході, спостерігається зворотний процес – відродження релігійних рухів і традицій. Сучасне суспільство переживає підйом соціальних рухів, що виступають за права меншин, гендерну рівність, права ЛГБТ+ спільнот, а також за екологічну справедливість і сталий розвиток. Ці рухи сприяють трансформації соціальних норм, визнанню різноманітних ідентичностей, прав. Технологічні інновації мають величезний вплив на систему освіти, культурну практику. Інтернет, онлайн-курси, віртуальні музеї і цифрові платформи змінюють традиційні підходи до навчання, культурної продукції. Поява нових медіа та технологій дає можливість кожному стати творцем контенту, незалежно від географічного розташування.

Список використаних джерел :

1. Leno P. Етнічна гомогенізація міського населення Закарпаття в роки другої світової війни та радянський період. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. 2019. №1 (40). С. 55–60. URL: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.1\(40\).2019.170234](https://doi.org/10.24144/2523-4498.1(40).2019.170234)
2. Воронова Н. С. Філософське підґрунтя сучасної хореографії. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»*. 2023. №16 (34). С. 67–79. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16\(34\)-67-79](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16(34)-67-79)

Гаврилін Родіон

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – О. Штепа)
(м. Полтава)*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Результатом активізації глобалізаційних процесів та початку досить бурхливого розвитку інформаційних технологій стало те, що толерантність, як європейська нематеріальна цінність, виступає в наші дні ключовим ідеологічним

чинником побудови вітчизняного інформаційного суспільства. Україна досить недавно почала свій тернистий шлях інтеграції в глобальний інформаційний простір, і майже відразу зіштовхнулася з численними викликами, серед яких ключовим є інституалізація толерантності як соціальної цінності. Толерантність забезпечує конструктивний діалог, соціальну злагоду та відкритість до культурних, етнічних і релігійних відмінностей. У цій статті буде досліджено роль толерантності в процесі розбудови інформаційного суспільства в Україні.

По-перше потрібно визначитись з самими категоріями «толерантність» та «інформаційне» суспільство. Толерантність – це термін, котрим позначають доброзичливе або, принаймні, стримане ставлення до індивідуальних та групових відмінностей. Світоглядною основою толерантності є поцінування різноманітності – природної, індивідуальної, культурної [1, с. 642].

Це достатньо абстрактне пояснення терміну толерантність. Якщо ж підійти до питання більш спрощено, то можна констатувати, що толерантність – це «допустиме відхилення». Це сам по собі дуже багатоаспектний феномен і єдиного тлумачення цього терміну бути не може.

Декларація принципів толерантності ЮНЕСКО, прийнята 16 листопада 1995 року затвердила наступні універсальні принципи толерантності:

1. Терпимість означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності. Їй сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. Терпимість – це гармонія в різноманітті. Це не тільки моральний обов'язок, а й політична та правова потреба. Терпимість – це чеснота, яка робить можливим досягнення миру і сприяє заміні культури війни культурою світу.

2. Терпимість – це не поступка, поблажливість чи потурання. Терпимість – це перш за все активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини. Ні в якому разі терпимість не може служити виправданням зазіхань на ці основні цінності, терпимість повинні проявляти окремі люди, групи і держави.

3. Терпимість – це обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії, верховенства права. Терпимість – це поняття, що означає відмову від догматизму, від абсолютизації істини і затверджує норми, встановлені в міжнародних правових актах в області прав людини.

4. Прояв терпимості, що співзвучне повазі прав людини, не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або поступки чужим переконанням. Це означає, що кожен є вільним дотримуватися своїх переконань і визнає таке ж право за іншими. Це означає визнання того, що люди за своєю природою розрізняються за зовнішнім виглядом, становищем,

мовою, поведінкою і цінностям і мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність. Це також означає, що погляди однієї особи не можуть бути нав'язані іншим [2, с. 2].

А поняття «інформаційне суспільство» згідно з «Філософським енциклопедичним словником» являє собою одне з чільних категорій низки концепцій, які конкретизують теорію постіндустріального суспільства. Найбільш репрезентативною є концепція «третьої хвилі». Проміжне місце між ними займає теорія технотронного суспільства. Основна ідея концепцій інформаційного суспільства полягає у тому, що суспільство, котре раніше позначалося як постіндустріальне, швидко набуло ознак, які дають підстави стверджувати, що воно є інформаційним. Це означає, що головною ознакою цього суспільства є виробництво і поширення інформації, перетворення її на головний вид послуг, на товар і навіть на владу [3, с. 248].

Однією з основ інформаційного суспільства є глобалізація, обов'язковою ознакою якої є міжкультурна комунікація. При цьому саме толерантність може виступати тією ідеологічною основою, на базі якої Україна може побудувати міжкультурну комунікацію. Адже сам термін «глобалізація» означає процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції й уніфікації [4]. Водночас категорія «міжкультурна комунікація» означає систему контактів між представниками окремих культур, коли один учасник виявляє і приймає культурну відмінність іншого. Такі контакти являють собою обмін інформацією, почуттями, думками між представниками різних культур. Найчастіше міжкультурна комунікація проявляється в бізнесі, туризмі, спорті, особистих контактах, науковому та освітньому просторі [5].

Проте, важливою проблемою вітчизняного соціуму є інтолерантність, в основі якої лежить неприйняття іншого через те, що він виглядає інакше, мислить інакше, діє інакше. Деструктивним наслідком таких проявів є формування нетерпимості, яка породжує прагнення до панування і знищення, до відмови в праві на існування тому, хто дотримується інших соціокультурних норм. Основним принципом в міжкультурній комунікації може служити принцип діалогу, який дозволяє сполучати в мисленні і діяльності людей різні культури, форми активності, ціннісні орієнтації і стилі поведінки [6].

Потребою в уникненні проявів інтолерантності і продиктована потреба в якнайшвидшій інституціоналізації толерантності як ключової європейської цінності, оскільки в умовах її відсутності розбудова адекватного інформаційного суспільства практично неможлива. Тобто міжкультурна комунікація, яка може бути забезпечена лише через поширення толерантності, сприяє розвитку партнерства та співпраці з представниками інших народів та культур, що є ключовою ознакою глобалізації. Водночас міжкультурна комунікація має досить позитивний вплив на розвиток дипломатичних відносин та допомагає поглибити

розуміння інших культур, що є надзвичайно важливим в умовах необхідності для вітчизняного соціуму давати відсіч значно більш потужному агресору [7].

Список використаних джерел :

1. Філософський енциклопедичний словник/ голова редкол. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. С. 642.
2. Декларація принципів толерантності ЮНЕСКО; Декларація, Міжнародний документ від 16.11.1995. С. 2–3. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503#Text (дата звернення: 30.10.2024).
3. Філософський енциклопедичний словник/ голова редкол. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. С. 248.
4. Дем'яненко Б. Л. Глобалізація. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Глобалізація> (дата звернення: 30.10.2024).
5. Трейгер Г., Холл Е. Культура та комунікація. Модель аналізу (1954 р.). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжкультурна_комунікація (дата звернення: 30.10.2024).
6. Малинка Ю. Г. Толерантність як результат міжкультурної комунікації в умовах глобалізації. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2012. № 2 (16). С. 123–127.
7. EL-ASRI S., EL Karfa A. The Role of Cultural Exchange in the Development of Intercultural Competence in the Context of Cultural Diplomacy. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*. 2024. Vol. 6. No. 1. P. 62–70. URL: <https://doi.org/10.32996/jhsss.2024.6.1.7> (date of access: 29.10.2024).

Гайдамака Оксана

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – Н. Головіна)
(м. Полтава)*

ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Сучасний стан освіти та перспективи її реформування посіли гідне місце в межах філософського дискурсу. У працях сучасних науковців розробляються нові контури, яких набуває освіта в контексті глобалізаційних та інформаційних впливів. Разом з тим, вони наголошують, що конфігурації дискусійного простору стосовно проблем національної освіти зовсім не представлена етика. За їх переконанням філософія освіти не може зняти потребу розробки етики освіти, котра б, приміром, покладала за мету етичну експертизу освітянських новацій, їхніх наслідків для суспільства в цілому та окремої особи і взагалі спробувала б піддати етичному аналізу систему освіти сьогодення та проектні образи її майбутнього, її зміст та вектор розвитку, а головне, її мету та ціннісне підґрунтя (в залежності від різноманітних вихідних засад філософського обґрунтування).

Разом з науковцями ми розглядаємо етику освіти як різновид прикладної етики, який сформувався у закордонній науці, але в українському науковому